Kinesisk en

Juniperus chinensis

I korthet

- *Juniperus chinensis* – cypressväxter (Cupressaceae).
- Hemma i Kina, Korea, Japan och ryska Fjärran östern.
- Vintergrönt barrträd med stickiga ungdomsbarr och senare mjuka fjällblad; rödbrun, trådig bark.
- Smidiga grenar som är lätta att forma med tråd.
- Ute året runt i full sol; på vintern skyddas skålen mot hård frost, och trädet ska stå ljust.
- Robust: tål torka, värme, sträng kyla och kalkhaltigt vatten.
- Fröna behöver en varm och en kall period och gror oregelbundet – ofta först efter många månader.

Det här kan du se fram emot

Med fröna av kinesisk en har du grunden till en klassisk, vinterhärdig bonsai som du själv formar från den första groddplantan. Enfrön kräver tålamod: Efter en varm och en kall period gror de oregelbundet, ofta först efter många månader – låt därför såbrättet stå kvar. Groddplantorna har först stickiga barr; de mjuka fjällbladen kommer senare. De första åren låter du den unga enen växa fritt så att stammen blir kraftig.

Många förknippar bonsai med ett färdigt litet träd från butiken. Med frön börjar du ett steg tidigare – och det ger dig något som ett köpt träd aldrig kan: Du bestämmer själv formen från den allra första groddplantan, och du kan odla arter som sällan eller aldrig säljs som färdiga bonsai. Det kräver tålamod, för det tar några år innan fröplantan har blivit ett riktigt bonsaiträd. I gengäld är trädet ditt eget från början till slut. Här nedan hittar du det du behöver veta för att komma bra igång med just den här arten.

Introduktion

Kinesisk en (*Juniperus chinensis*) är ett vintergrönt barrträd i familjen cypressväxter. Den växer vilt i Kina, Korea, Japan, Myanmar och ryska Fjärran östern – från kustklippor till torra, steniga bergssluttningar – och kan bli allt från en låg, krypande buske till ett träd på upp till cirka 20 m. Arten har två slags blad: Unga plantor och kraftiga skott har stickiga barr, medan äldre grenar får täta, mjuka fjällblad. Barken är rödbrun och flagnar i långa, trådiga strimlor. Kinesisk en är robust och tål torka, värme och sträng kyla. Den hör till de mest använda arterna för bonsai: Stammen och grenarna är smidiga och lätta att forma, och arten kan formas i nästan alla stilar – bara kvaststilen passar inte. Den kända shimpaku-enen från Japans berg är en form av arten med fina fjällblad, som i dag förökas med sticklingar. Fröplantor är inte sortäkta: De börjar med barr, och bladtyp och växtsätt kan variera från planta till planta.

Förökning

Enfrön kräver tålamod. Fröskalet är hårt, och groddet har en djup vila som bryts av först en varm och sedan en kall period. Lägg fröna i ljummet vatten i 24 timmar, blanda dem med lätt fuktig sand i en sluten påse och låt påsen ligga i rumstemperatur (cirka 20 °C) i 2–3 månader och därefter i kylskåpet vid cirka 2–5 °C i ytterligare 2–3 månader. Så fröna cirka 1 cm djupt i fuktig såjord eller kokossåmull och håll dem svala och jämnt fuktiga vid cirka 15–18 °C. Groningen är mycket

Säkerhet: Frön, näringsämnen och odlingsmedier är inte avsedda att ätas – varken av människor eller djur. Vissa arter är giftiga, så förvara dem oåtkomligt för barn och djur.

oregelbunden: Vissa frön gror efter några veckor, andra först året därpå, och inte alla frön gror. Du kan också så fröna i en kruka på sommaren eller tidigt på hösten och låta krukan stå ute i lä – då får fröna den varma och den kalla perioden av sig själva och gror oftast följande vår. Låt såbrättet stå kvar i minst ett år. När groddplantorna är cirka 5 cm höga skolas de om till egna krukor med pikeringsjord.

Placering och ljus

Kinesisk en ska stå ljust till soligt – helst i full sol året runt. I skugga blir skotten långa och svaga, och kronans inre dör. Bara mycket varma sommardagar mår den bra av lite skugga mitt på dagen. Groddplantor som har sått inomhus vänjs gradvis vid att stå ute och flyttas ut först när det inte längre finns risk för nattfrost.

Vattning och näringsämnen

Kinesisk en tål bättre att stå lite torrt än blött: Vattna ordentligt när odlingsmediet nästan har torkat i ytan, och undvik stående vatten. Under växtsäsongen, när den växer kraftigt, behöver den mer vatten. Vanligt hårt vatten är ingen nackdel. Varma dagar mår den bra av att duschas – använd rent regnvatten i rumstemperatur (eller annat kalkfattigt vatten) så att bladen inte får kalkfläckar. Från april till september ges flytande bonsainäring var fjärde vecka.

Odlingsmedium

Odlingsmediet ska vara mycket väldränerat, gärna stenigt och sandigt. Färdig bonsaijord är en bra grund. Till unga plantor passar pikeringsjord med kvartssand. Unga plantor planteras om vart annat till vart tredje år på våren, äldre träd mer sällan.

Beskärning

Låt unga enar växa fritt de första åren så att stammen blir kraftig. Senare formas trädet genom att de långa skotten under växtsäsongen kortas med sax tillbaka till ett sidoskott. Nyp inte hela tiden av de gröna topparna med fingrarna – det försvagar enen och ger bruna toppar. Låt alltid något grönt sitta kvar på varje gren: En gren utan gröna skott skjuter inte nya. Grenarna är smidiga och lätta att forma med tråd, men tråden ska tas bort i tid, innan den växer in i barken.

Övervintring

Kinesisk en är härdig och ska stå ute hela vintern – den behöver både kyla och ljus. Lätt frost skadar inte. I en skål är rötterna dock mycket mer utsatta än i marken, och när odlingsmediet fryser hårt kan skålen spricka. Skydda därför skålen i god tid när det väntas flera dygn med frost eller nattfrost under ca -5 °C: Gräv ner skålen i trädgården så att bara stam och krona är ovanför jord, och täck jorden med löv – eller ställ skålen i torr sand i en frigolitlåda. Som vintergrönt träd ska enen stå ljust även på vintern; måste den in en period, så i ett kallt, ljust utrymme, t.ex. ett ouppvärmt växthus eller ett förråd med fönster. Groddplantor ska under sin första vinter alltid stå frostfritt och ljust, t.ex. i ett ouppvärmt rum vid 0–5 °C. Vintergröna träd avdunstar vatten även på vintern: Vattna under frostfria dagar så att odlingsmediet aldrig torkar ut helt, och ge ingen näring. Skydda trädet mot uttorkande vind och stark vintersol medan rötterna är frusna. På vintern kan bladen bli brunaktiga av kylan; de blir gröna igen på våren.

Viktiga odlingstips

Det mesta som går fel vid sådd beror på för mycket vatten eller för lite ljus. Jag rekommenderar ett lätt, näringsfattigt såmedium som såjord eller kokossåmull, så att de fina rötterna inte ruttnar. När groddplantorna ska skolas om ger pikeringsjord med kvartssand god dränering och ett stabilt rotsystem. Senare, när trädet ska formas som bonsai, är min färdigblandade bonsaijord en bra grund. Ha tålamod: Frön från samma påse gror inte alltid samtidigt, så låt såbrättet stå kvar även om de första groddplantorna redan har kommit upp.